

פרשת תולדות

תשפ"ה

גליון 409

נא לשמור על
קדושת הגליון

נא לא לעיין בו בשעת
התפילה וקריאת התורה

בס"ד

בית שלמה

פרפראות בדרך מוסר על פרשת השבוע

יוצא לאור ע"י עמותת "משנה שלמה" כל הזכויות שמורות

לעילוי נשמות

מורי ורבי יצחק ב"ר יעקב יגן
הרה"ק רבי חיים אבישלום ב"ר עזרא
מו"ר אבי ר' דוד שלום ב"ר שלמה דב
הרה"ק רבי יששכר דב ב"ר חיים יעקב
ר' אלעזר ב"ר אפרים משה שילבט"א
הרה"ק רבי יעקב ב"ר דוד יצחק
הרה"ק רבי ליעזר הגדול ב"ר אברהם
אשכנזי
הרה"ק רבי צבי הירש ב"ר יהודה לייב
רבי שלום שכנא מלובלין ב"ר יוסף
רבי יוסף שמואל ב"ר צבי הירש
הרה"ק רבי יצחק ב"ר שמואל
הרה"ק רבי שמעון מווערטהוקה
הרה"ק רבי משולם פייביש מזאבריו'
ב"ר אהרן משה
הרה"ק רבי משולם פייביש הלוי ב"ר
אהרן משה
הרה"ק רבי ישראל יצחק מראדישין
ב"ר דוב בער
הרה"ק רבי עקיבא סופר ב"ר שמחה
בוניס
הרה"ק יששכר דב ב"ר חיים יעקב

לקבלת גליון זה למייל שלהו בקשה ל- MISHNA.SHLEMA@gmail.com | לתרומות והקדשות ולהפצה 052-580-2345

ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק (כ"ה, ט"ז)

ונשאלת השאלה מדוע חזר הכתוב על הדבר פעמים שהרי אם יצחק הוא בן אברהם בהכרח שאברהם הוליד את יצחק וניתן ללמוד בס"ד על דרך המוסר כי רק מי שבא מצד החסד כאברהם יכול הוא לפעול גם במידת הגבורה כיצחק שכן ע"י כך גם עם יפעל האדם פעמים במידת הגבורה אך בני האדם יודעים שבד"כ הוא פועל בחסד אזי ע"י זה יוכח הדבר כי הגבורה באה לאחר מחשבה רבה ובתבונה ולא כתוצאה מדחף פנימי של כעס ורוגז וכך גם מעשה הגבורה יקדש שם שמים ברבים ויפעל את פעולתו לצורך הכלל שכן יאמרו בוודאי גם פעולת הגבורה נובעת היא ממידת החסד

א"י רש"י בפרשת משפטים כותב כלל שכל מקום שנאמר ואלה מוסף על הראשונים ונשאלת השאלה מה מוסף אצלנו וניתן לתרץ בס"ד מה אברהם צדיק כך יצחק ממשך דרכו של אביו בצדקה וחסד ובשאר פעולתו וזה מה שנאמר בהמשך וישב יצחק ויהפר את בארות המים אשר חפרו בימי אביו

"ויאמר ה' לה שני גוים בבטנך ושני לאמים ממועך יפרדו ולאם מלאם" (כ"ה, כ"ג)

רש"י - "ויאמר ה' לה. על ידי שליח, לשם נאמר ברוח הקודש והוא אמר לה"

נשאלת השאלה מדוע הקב"ה לא אמר את דברו ישר לרבקה והיה צורך להעביר את הדברים דרך שליח הרי גם רבקה היתה נביאה בעצמה כמו שמוכר ברש"י למקן "ויגד לרבקה. ברוח הקודש הגד לה מה שעשו מזרהר בלבן" (כ"ז, מ"ב)

אלא ניתן לתרץ עפ"י הכלל שאין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים היינו כשאדם נמצא בצרה הוא צריך משהו אחר שיעזור לו ויודריך אותו כיצד לצאת ממנה ולכן כאשר רבקה היתה במצוקה היה זה שם שהעביר לה את

"ויחזר יצחק חרדה גדלה עד מאד ויאמר מי אפוא הוא הצד ציד ויבא לי ואכל מפל בטרם תבוא ואברכהו גם פרוך יהיה" (כ"ה, ל"ג)

רש"י - ומדרשו ראה גיהנם פתוחה מתחתיו

ונשאלת השאלה ממה נחרד יצחק כל כך עד כי ראה שגהנם פתוחה מתחתיו אלא ניתן לתרץ בס"ד כי יצחק ידע שהקב"ה לא מביא תקלה על בהמתן של צדיקים ק"ו על צדיקים עצמם וכשחשב יצחק בתחילה כי באה תקלה על ידו שכן בטעות ברך הוא את מי שלא הגיע לו חשש שמא הוא לא בחינת צדיק שהקב"ה לא מביא תקלה על ידם ולכן חשש שאם הוא לא צדיק משמע ח"ו מחכה לו גהנם אך לאחר שנוכח לדעת כי אדרבה ברך הוא את מי שראוי לברכה עפ"י דין ולא באה תקלה על ידו על כן אמר גם ברוך יהיה

משנת הצדיק - הרה"ק רבי אהרן קוטלר זצוק"ל ז"ע - ב' כסלו (שבת)

הרב קוטלר נולד בסוויסלוץ בשנת תרנ"ב 1892 לרב שניאור זלמן פינס שהיה רב המקום. את שם המשפחה "קוטלר" אימץ מקרוב משפחה כדי להימנע מגיוס לצבא הרוסי. בילדותו ידע בעל פה את כל כ"ד ספרי התנ"ך. בגיל 11 נשלח ללמוד אצל הרב זלמן סנדר כהנא שפירא בקרינקי. לאחר שהתייתם מהוריו בגיל צעיר התאבסן אצל קרוביו במינסק שם הכיר את הרב רפאל ראובן גרוובסקי שהשפיע עליו ללמוד בישיבת כנסת ישראל הוא נכנס ללמוד בישיבה בגיל 13, ועקב כישרונותיו הצטרף לשיעור של הבחורים המבוגרים. הסבא מסלבודקה התבטא כי "כדאי להחזיק את כל התלמידים בישיבה ולו כדי ליצור את הסביבה בשביל 'אהר'לה סוויסלוצר. בשנת תרס"ח שלח הסבא מסלבודקה קבוצת תלמידים מובחרים מיישיבתו, ובהם אהרן קוטלר, כדי לשוחח עם קבוצת רבנים ידועים שביקרו בקובנה ובהם הרב חיים סולובייצ'יק והרב מאיר שמחה כהן, לאחר שהרב סולובייצ'יק התרשם ממנו הוא התבטא עליו: "מזה ארבעים שנה לא נודמן לי לפגוש עילוי כמותו", והרב מאיר שמחה כהן התבטא: "זה הקטן גדול יהיה כרבי עקיבא איגר בדורו. לימים התבטא עליו הרב סולובייצ'יק באוזני הרב ברוך דב ליבוביץ: הוא נראה כאחד מאלה שהעולם יעמוד עליהם.

בגיל 22 נישא לחנה פרל בתו של הרב איסר זלמן מלצר גיסו של ראש ישיבת סלובודקה הרב משה מרדכי אפשטיין. הרב מלצר מיהר לסיים את השידוך לפני שאחר יקדים אותו. לאחר נישואיו החל ללמוד בישיבת עץ חיים בסלוצק שבראשה עמד חמיו. לאחר כשבע שנים נמלט מהקומוניסטים עם חלק ניכר מתלמידיו לעיר קלצק וישיבתו, ישיבת קלצק גדלה.

הרב אהרון קוטלר היה שותף בהקמת ועד הישיבות בשנת תרפ"ד. בשנת תרצ"ו ביקר באנגליה ובארצות הברית במסגרת מסע גיוס כספים למען הישיבה, וכבר אז תכנן להקים בארצות הברית כולל אברכים ללימוד גמרא ברמה גבוהה.

בשנת ת"ש לאחר פרוץ מלחמת העולם השנייה עברה הישיבה לז'לנה וזמן קצר אחר כך בהוראת הליטאים, עברה לעירייה הליטאית יאנובה. הרב קוטלר המשיך ללמד בישיבה לאחר הכיבוש הרוסי עד סגירתה בחודש שבט תש"א או יצא דרך סיביר ויפן לארצות הברית. הרב קוטלר נתקע זמן מה ביפן ולבסוף הגיע לניו יורק והתיישב בשכונת בורו פארק. בשנותיים הראשונות לבואו לארצות הברית הקדיש את זמנו להצלת בני הישיבות שנשארו תחת השלטון הקומוניסטי ולאחר מכן תחת הכיבוש הגרמני. היה חבר פעיל בוועד ההצלה שעל ידי רבני אמריקה שעסק בהצלת יהודים. בתקופה זו מסר שיעורים מעטים בלבד, בענייני סדר זרעים בישיבת תורה ודעת וישיבת חפץ חיים.

בשנת תש"ג 1943 לאחר הפסח הגהה את רעיון הקמת הישיבה, ולשם כך בחר בלייקווד - עיירת נופש באותם הזמנים, מתוך כוונה להרחיק את הישיבה משאונה של העיר הגדולה ניו יורק ובתקווה שהיהודים האמידים הנופשים בה יתרמו את כספם לישיבה. בסוף ימיו מנתה הישיבה כ-120 תלמידים הרב אהרון קוטלר נפטר בב' בכסלו תשכ"ג. על שמו שכונת רמת אהרן בבני ברק

רבי אהרן קוטלר זצ"ל, דאג לרווחתו של כל יהודי ויהודי, ברוחניות ובגשמיות, ואם נודע לו על איזו בעיה שיש ליהודי לא נח ולא שקט ועשה כל מאמץ על מנת שהדבר יבוא על פתרונו. אם בדברים גשמיים נהג כך, על אחת כמה וכמה בדברים רוחניים. כשנודע לו על איזה דבר שצריך חיזוק או על פירצה חלילה בכרם ה', היה משנס מותניים וטורח ולא נרתע משום מכשול בדרכו עד לחיזוק חומות התורה.

והנה ביום מן הימים שמע ראש הישיבה כי בסניף הדואר של ניו יורק עובדים יהודים בשבת רחמנא ליצלן, מחמת איומי הנהלת הדואר שאם לא יעבדו בשבת יפוטרו מן העבודה. רבי אהרן אזור כגבר חלציו, ונסע למשרדי ההנהלה במטרה לשכנעם שיוותרו לעובדים על יום העבודה של שבת קודש.

מנהלי הדואר בראותם את האורח החשוב מיד הושיבוהו בכסא מכובד ובקשו לדעת מה בפיו ומהי מטרת בואו, לשמע בקשתו השיבו לו, שמשום מה רוב מוסדות התורה שולחים את מכתביהם לקראת סוף השבוע, וכיון שישנה עבודה רבה בשבת אי אפשר לשחרר את העובדים היהודים ביום עמוס שכזה.

שמע זאת ראש הישיבה והחל מתרוצץ ממוסד למוסד ולבקש שלא ישלחו דואר בסוף השבוע כדי שהעובדים היהודים שבדואר יוכלו לקבל יום חופש בשבת קודש ולא יחללוהו חס ושלום. ואכן מאמציו של הראש ישיבה נשאו פרי: מוסדות התורה חדלו מלשלוח דואר בסוף השבוע, והעובדים היהודים השתחררו מעבודתם ביום השבת.

דובב שפתי ישנים - ליקוטים מספרים שפחות מוכרים

בארות המים - הרה"ק רבי צבי הירש הכהן מרימינוב זצוק"ל זי"ע

"ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו פי עקרה הוא ויעתר לו ה' ותהר רבקה אשתו" (כ"ה, כ"א)

מוהר"ח ברבי בצלאל זלה"ה בס' גאולה וישועה פ"ח וז"ל והנה בכל יום ויום עומד מה"ד ומקטרג רבש"ע מה נשנתו אלו מאלו ולמה יזכו אלו לברכת יעקב אביהם והם אינם עושים רק מעשה עשו ואחשוב כי מפני קטרוג זה היתה סבה גדולה ועצומה מאת ה' שיהא יצחק מכון בברכותיו אל עשו שאם ה' מכון ליעקב לא היתה הברכה מתקיימת בורעו אא"כ יעשו כמעשה יעקב שנתכוין אליו יצחק אבל עכשיו שנתכוין לעשו עכ"פ אין מעשה גרועות יותר ממעשה עשו הרשע שנתכוין אליו יצחק בברכותיו והי' ג"כ סבה שעיקר אותה ברכה לא תבא ליעקב רק ע"י תחבולה ומרמ' להורות שברכה זו תתקיים בורעו אף אם ילכו בדרך עקיבה ומרמה ומ"מ שארית ישראל לא יעשו עולה ואמר שארית לומר כי מי שמאמין שיש שארית לנפש וכן מי ששם זה של ישראל נקרא עליו לא יעשה עולה ואפשר וכו' וזהו ג"כ סנוגריא לנו שאע"ג שאנו מתרשלים עכשיו בעבודת הש"י לסיבת דוחק הגלות וטרופ הדעת הנה הקב"ה דן אותנו לפי מה שאנחנו עתידים לעבוד את הש"י לאחר שיגאלנו ונבוא לידי מנוחה ע"כ ע"ש וע' לקמן פ' דברים מה שהבאתי מספר מ"מ ע"ש, והנה הגם מי יוכל לעמוד על סודו של הרה"ק אך בל"ס כיוון ג"כ לדברים הקדושים הנ"ל

כאן דבר בקדשו הצדיקים שבדורנו יאריך השם ימיהם הם אינם מתפללים בשביל עצמן לבד רק בשביל כל ישראל כי בושה הוא לפניהם להתפלל בדבר שנוגע רק לעצמן אך מתפללין להרבות בכבוד שמים וזה ויעתר יצחק לה' שהתפלל בעד כל ישראל שכל עקר ועקרה יפקדו בזרע של קיימא לנוכח אשתו וכמו כן בעדה הי' מתפלל ג"כ ואשתו היתה לנוכח ר"ל כי מה שהי' מתפלל על אשתו היתה רק לפניו למען לצאת ידי חובתה שהיתה דורשת מעמו שיתפלל עבורה ובאמת עיקר תפילתו היתה בשביל כלל ישראל ויעתר לו היינו נתקיימה תפלתו כי נפקדו כל עקר ועקרה ותהר רבקה אשתו וגם היא נפקדה ויהי"ר שכל עקר ועקרה וכו'

עוד פתח הרה"ק ואמר טעות בידי האנשים הסוברים כי מה שיצחק ברך ליעקב והאמין כי ברך את עשו כי טעה וכוונתו היתה לברך את עשו לא כן הוא הדבר כי לא שגג בזה רק הדבר הי' מוכרח להיות כן לברך באמת את יעקב ולעלות על מחשבתו את עשו ומדוע היתה זאת בהכרח א"א לפרוט בשפתים רק לחכם ברמו ודי לחכמיא ברמיזה, השוטה ופתי לא נוכל להגיד לו ואסור להגיד לו (ועיין לעיל טעמי מצות ל"ת ר"א), והנה דברים הקדושים נפלאו ומכוסים מאיש כמוני, אך האיר ה' עיני בס' החיים מזהרה"ג הק'

סגולה לפרנסה - קיום התורה והמצוות מביאה להשפעות טובות מאת הקב"ה

"ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ ורב דגן ותירש" (כ"ז, כ"ח)

נשאלת השאלה הרי ידוע ששם אלקים מורה על מידת הדין ושם הוי"ה הוא מידת החסד א"כ יצחק היה צריך לברך בשם הוי"ה שהוא שם החסד ולא בשם אלקים שהוא מידת הדין ועל כך בא רש"י ומפרש "האלקים. מהו האלקים. בדין, אם ראוי לך יתן לך, ואם לאו לא יתן לך, אבל לעשו אמר משמני הארץ יהיה מושבך, בין צדיק בין רשע יתן לך, וממנו למד שלמה כשעשה הבית וסדר תפלתו, ישראל שהוא בעל אמונה ומצדיק עליו את הדין לא יקרא עליך תגר, לפיכך (מ"א ח לט) ונתת לאיש ככל דרכיו אשר תדע את לבבו, אבל נכרי מחסר אמנה, לפיכך אמר (שם שם מג) אתה תשמע השמים וגו' ועשית ככל אשר יקרא אליך הנכרי, בין ראוי בין שאינו ראוי תן לו, כדי שלא יקרא עליך תגר" עכ"ל וכהמשך לדברי רש"י בחרנו להביא את דברי הכלי יקר במקום שמטביר כיצד אדם יכול לזכות להשפעות טובות מאת הקב"ה

"ויתן לך האלקים. וי"ו של ויתן מיותרת ודרש רז"ל (בר"ר סו.ג) יתן ויחזור ויתן, וביאור הענין כך הוא לפי שידוע שבכל המצוות שהאדם עושה אין בהם די השיב כעל גמולות כעל ישלם (ישעיה נט.יח) אותן הטובות שעשה הקב"ה כבר עמו מיום הולדו, וכל מה שהאדם עושה מן המצוות הוא עושה אותן דרך תשלומין, ובכל הטובות שאנחנו מקבלין ממנו ית' גבר עלינו חסדו, והקב"ה מקדים את טובותיו בכל נתינה, כמ"ש (תהלים נט.יא) אלקי חסדי יקדמני וכתוב (שם כ.א.ד) כי תקדמנו ברכות טוב וכתוב (איוב מא.ג) מי הקדימני ואשלים. ולפי הנהגה זו אם יהיה עם האדם דבר בליעל לאמר הרי העבר אין ומה בצע כי נעבוד את ה' שלעולם לא יהיה לי חוב עליו. אף אתה תשוב אמריך וצא תאמר לו פוק חזי מאי עמא דבר, כי מנהג הסוחרים הנותנים

בחקפה כשהלוקח משלם לו חוב הישן או הסוחר המוכר חוזר ונותן לו שנית בחקפה, וכן לעולם אבל אם אינו משלם לו החוב הישן שוב אינו נותן לו סחורה. כך החנוני המקיף הגדול ברוך ברוך הוא וברוך שמו, כשאדם משלם במצותיו הקפה ראשונה, הקב"ה חוזר ונותן לו בהקפה וזה"ש יתן ויחזור ויתן דבר אחר, לפי שנכנס עמו הגן עדן ומזה שפט יצחק שזה הנכנס שכרו הרבה מאוד בעולם הרוחני בגן עדן כי שם צוה ה' את הברכה חיים עד העולם ע"כ אמר ויתן בוי"ו העיטוף לומר שנוסף על ההצלחה הרוחנית הצפונה לך לעה"ב ויתן לך גם בעולם הזה מטל השמים וגו' כדי שתזכה לשתי שולחנות. ויש אומרים, שוי"ו של ויתן הוראה שלא יסמוך האדם על הנס אלא יעשה את שלו ככל אשר ימצא בכחו לעשות ומה שיחסר הטבע ישלם הנס כמ"ש רז"ל (ספרי ראה טו.יח) יכול אפילו וישב ובטל ת"ל בכל אשר תעשה. לכך נאמר ויתן ר"ל אחר שעשית כבר כל אשר היה בכחך לעשות אז גם ה' יתן לך מאוצרו הטוב כמ"ש (תהלים פה.יב) אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף גם ה' יתן הטוב וגו'. כי מתחילה צריך אתה לעשות פעולתך, אמנם באמת דווקא, כי לא ישלח ה' עזרו למי שפועל פעולות ותחבולות אנושיות לא בצדק ולא באמת ומשפט, אבל למי שיתעסק באמת ואמונה ישלם ה' עזרו מקודש, וכשהפעולות האנושיות נצמחים תחילה מארץ, אז על צד החסד השקיף ה' ממרומו ובמה השקיף. גם ה' יתן הטוב וארצנו תתן יבולה, במלת גם חתם כל הענין והוא מבואר מעצמו" עכ"ל

וגלע"ד להוסיף על דברי קדשו כי על האדם לעשות עפ"י שני הפרושים הנ"ל דהיינו גם לעסוק בתורה ומצוות ולשלם בכך על טובותיו של הקב"ה וגם שלא יישב בטל שהבטלה מביאה לידי שעמום והשעמום מביא לידי חטא ר"ל